

İsyanın Kalemi

— alidemiral · 24 Şubat 2018

2 Haziran 2017 tarihli "Kâğıtlarla Dertleşen Adam" röportajında, şair-yazar-yönetmen Selahattin Yılmaz'la beni tanıştıranın bir yazar ablam olduğunu belirtmiştim. İşte o ablam Hatice Elveren Peköz'dü. Selahattin ağabey, çekeceği kısa filme oyuncu arıyordu ve Hatice abla da ona yardımcı olmak için bana telefon etmişti. Hatice Elveren Peköz'le tanışıklığım 3 yıl öncesine dayanır. Çekilmesi için uğraştığımız bir televizyon dizisi projemiz için senarist arayışındaydık. Facebook'ta dizi adına açtığımız profil hesabında, sanat dünyasından oyuncu, yapımcı, yönetmen, senaristler ekliydi. Bir gün, "Hataylı Senaristler" profili çarptı gözüme. Selâm verdim, nerede oturduğunu sordum. "Dört Yol" dedi. Ben de Dört Yol'la bitişik olan Erzin ilçesinde oturuyordum. Tanıştık. Aslında onlar 3 kişilik bir senaryo yazım ekibiydi. Diğerleri Antakya'da ve İngiltere'deydi. Dizi çekilmedi ama ben, Hatice Elveren Peköz gibi güzel bir insanla tanışmış oldum. O günlerden yadigârdır kendisi. Bunca zamandır tanışıyoruz, fakat röportaj sayesinde ilk kez bir araya geldik. Çünkü Hatice abla her daim yazmayla, çizmeyle meşgul. Bunun yanı sıra ömrü yollarda geçiyor. İngiltere'de yaşayan yazar Dursaliye Şahan'ın Türkiye'deki eli ayağı olan Peköz, Şahan'ın adına bir web sitesi yönetiyor, çoğu zaman da iş icabı şehir dışına çıkıyor. "Seninle röportaj yapmak istiyorum" deyince; "Şu an memleketteyken yapalım" karşılığını vermişti. 2010'da çıkarttığı "Yeminli Kitap" adlı eserini okudum ve Hatice Elveren Peköz'ün kalemine imrendim. Kolay kolay dillendirilemeyecek hassas konuları kâğıda döküyor. Okursanız hak vereceğinize eminim. Kitaptaki denemelerden ziyade öyküleri daha çok beğendim. En beğendiğim öykü; kitap kurdu olan bir çobanın hikâyesi. İsmi de "Sürüden Ayrı" Esere adını veren "Yeminli Kitap" öyküsüne değinmek gerekirse; çocukken yakalandığı bir hastalık sonucu yatağa mahkûm olup, üstüne bir de konuşamaz hâle gelen Damla'nın hikâyesi anlatılıyor. Gerçek hayattan alınan bu öyküde Damla, içini kâğıtlara döküyor. "Öldüğüm zaman bu yazdıklarımı hiç kimseye okutma" diye yemin ettiriyor annesine. Doktorundan hoşlanan Damla vefat ettiğinde, annesi yazılarından öğreniyor bu durumu. Ama öyküde yer almıyor bu kısım. Hatice abla, röportaj esnasında söyledi. Damla'nın annesinin bu günlüğü yaktığını da ekledi. Kitaptaki öykü ve denemeler, "lâf olsun, sayfa dolsun" diye yazılmamış. Hatice Elveren Peköz, yılların birikimi ve kültürüyle, gerekli bilgileri yedire yedire işlemiş. Röportaj için "Dört Yol Kültür ve Sanat Derneği"nde buluşmak üzere randevulaştık. Hatice abla, telefonda adresi tarif ediyor: "Limon Kafe'ye gelince beni ara, seni alayım." Bakınıyorum; böyle bir yer göremiyorum. Derken, turuncgiller cinsinden başka bir meyvenin adı çarpıyor gözüme. "Abla, burada Limon yok, Greyfurt var. Bunu mu demek istedin?" Meğerse kafenin adı değişmiş; Hatice ablanın aklında eskisi kalmış. Gülüştük. Komik bir anı olarak kaldı o güne dair. Ama komedi bundan ibaret değil. Hatice ablanın postaneyle yolladığı "Yeminli Kitap", Banu Avar adına imzalanmıştı. Röportaj günü, bu kez de benim adıma imzaladı aynı kitabı. Buna da epey güldük. Dernek başkanı Fevzi Yavuz, ilk kitabını geçen yıl çıkaran Hatice Yakut, orada tanıştığım Erzinli hemşehrim, toprağım şair Aysel Çınar Demirci ve derneğin birkaç üyesinin bulunduğu ortamda röportajımızı gerçekleştirdik.

Edebiyat senin için neyi ifade eder?

İki cümle ile özetlemek gerekirse; iç dünyanın şiirsi güzelliyle süren sonsuz bir yolculuktur bu. Her kitabı beklenen bir şarkı tadında, içselleştirerek okumak gibi...

Yazma yeteneğinin farkına nasıl ve ne zaman vardın?

Okumaya başladığım günden beri hem okuyor, hem de yazıyorum. Başlangıçta destek olmadılar tabi. Aslında baskıcı bir çevrede büyürken, içimde gelişen gizli bir başkaldırıyla, kâğıtla kaleme sarıldım. Oysa bize anlatılan büyülü masallarda, iyiler sabitliğini koruyamıyor, kötüler hep değişkendi. Böylece yaradılışın gizini merak etmeye başlamıştım. O sıralar 15 yıl kadar gizli gizli yazmıştım. Elbet bazı tabuları yıkmak hiç kolay olmadı. Yeler gazetelerin küçük sayfalarında başlayan yazarlıktan, dergilerde yazmaya başlamamla birlikte uzunca bir yoldan sonra önemli aşama kat etmiş oluyordum. Kendimi bildim bileli, özgür bir kalemin ucunda çiçekler açtırmak istiyordum. Belki de bundandır Akdeniz'in en uç kesiminde, Altınözü'ne bağlı Yunushan köyünde doğup, portakal çiçeklerinin sarmaladığı Dört Yol'da yaşamaktayım.

Anne olmak, kadın olmak, yazar olmak nasıl bir şey yaşadığımız toplumda? Senin yaşadığın çevre nasıl karşıladı yazar yönünü?

Bizim gibi kapalı toplumlarda kadın olmak, her gün bir boşluğa düşmek gibidir. Çocukluğumda okuma tutkusu, yazma tutkusuna dönüşmeye başlamıştı. Büyüdükçe okuma yazma isteği içimde giderek alevleniyor şekilden şekilde, biçimden biçime girerek duygularıma yön vermeye başlıyordu. Hangi yana baksam aklımda bin bir şiir şekilleniyor, kime bir şey sorsam düşüncelerimde bin bir öykü yazılıyordu. Sonraları evlilik ve çocuk büyütme süreci başladı. Bu süreç daha da bağlayıcı oluyordu. Baskıcı çevre koşulları, farklı düşünen birini hiç kaldıramıyordu. Yinede gizli gizli yazıyor, yazdığımı kimseye söyleyemiyordum. Bazı yakınlarım dahi bunu bilmiyordu. Bu yol zorlu ve çok uzun bir yoldu. Okuma tutkusu nasıl başladı sende?

İlkokulda Türkçe dili ve kitaplarla tanışmamla başladı her şey. O yıllarda kitapların hayatıma girmesiyle, düş ve hayal dünyam şekillenmeye başlamıştı. Her çocuk gibi, üç-beş yaşlarında hayal gücünü geliştiren oyunlar oynardım. Papatya ve gelinciklerden insan kolonileri kentler kurar, komuta bendeymiş gibi dünyayı sevgiyle yönetmeyi düşlerdim. Sonra sevgiden evler, saraylar kurardım kendimce. Sevenlerin hedefe varış öykülerini yazmak, bir serüveni yaşamak gibi bir şeydi. Üstelik bu yola ulaşılması imkânsız güzelliklere ulaşmak var ve sonsuzlukta bir başına kaybolmak da vardı. Ama ben, kalabalıklar arasında bir başıma yol alır gibiydim. Kalıplayıcı çevre koşulları üstümde ağır bir baskı oluşturuyordu üstelik. Elbet mutsuz olmak isteyene neden çoktu. Bu da bana göre değildi. Her oluşumdan, bir paye çıkarmamak bir tür sosyal körlüktü.

Öykülerinde genelde geri plânda duran kadınlar anlatılıyor. Hiçe sayılmış, ezilmiş kadınlar... Bunlara değinmenin sebebi nedir? Hatice Elveren Peköz'ün eline kalem almasını tetikleyen gerekçelerden bahseder misin?

Yazmak, içe doğru yapılan sonsuz bir yolculuğa benzer. Git git yolun sonu gelmez bir türlü. En çok ihtiyaç olunan şey bir tutam sevgi, bir tutam zaman... Yazmak çocukluğumdan beri bir tutkuya dönüşmüştü. Ne şekilde olursa olsun okumak, yazmak istiyordum. Bu hayallerle yaşarken, bir de baktım evlendirilmiş ve kucağıma bebekler vardı. Ancak kitap okumaktan ve yazmaktan hiç vazgeçemedim. Birçok kadın gibi küçük yaşlarda evlendirilmiş, onlar gibi kadına dayatılan töreler kısıncasında olduğumu

hissediordum. Sanki herkes hayatıma yön vermeye ve ne düşünmem gerektiğini tayin etme gibi bir gayret içindeydi. Yahut bana öyle gelirdi. Yıllarca kendime hep bir ışık aradım durdum. Geriye dönüş özlemini içinde olanlar çoğunlukta ve hâlen de böyle... Az düşünen, bilen ve sorgulayan onların işine hiç gelmiyordu. Kadın evden dışarı çıkmamalı, gömülü damlar altında gün ışığı görmeden yaşamaya mahkûm olmalıydı. Kadın erkek egemenliği altında yaşarken, başkaları onun adına karar vermeli, onun yerine düşünmeliydi. Ne acıdır, buna erkek gibi düşünen kadınlar da dâhil. Çoğu koşulsuz baş eğişlerdi. Bir kalıbın içine hapsolmak bana göre değildi.

Yazan, yazmak isteyen okurlarımıza neler önerirsin? Nasıl bir yol izlesinler?

Biraz klâsik bir söz olacak ama; çocuklarda günlük tutma alışkanlığını edilgen hâle getirmek gerekli. Yazmaya başlayan bir çocuğun okuma isteği de kendiliğinden gelişecektir. Çünkü yazdıkça başkaları nasıl yazmış, ne yazmış, diye merak edip okumaya yönelecektir. Yeni yazmaya başlayan genç arkadaşlara önerim; iyi bir gözlemci olmanın yanı sıra bol bol kitap okumalarıdır. Ayrıca tatillerde, imkânı dahilinde şehir dışına çıkmalarını ve doğayla iç içe bol bol kitap okumalarını salık verebilirim. Bilgisayar oyunu başında zamanının çoğunu geçiren genç bir nesil yetişmektedir. Bu genç nesil, kitaptan ve topraktan uzak büyümektedir. Özellikle okumayı aksattığı gibi, toprak bilgisini de kaybetmektedir. Her insanın bir zaman diliminde olsa kitapla ve doğayla iç içe yaşaması gerekli.

Öykülerin hayalî mi, yoksa gerçek hayattan alınmış birer kesit mi?

Gerçek ile kurgu arası yaşanmış yaşam öyküleri yazıyorum. Ancak eserlerimin geneli toplumsal konular olarak da öykü denemeler türünde. Biraz da konuları düşünsel anlamda akıl süzgecimden geçirip sentezleyerek kurguluyorum.

Sosyal medyadaki edebiyatla ilgili sayfalarda yapılan yorumlardan anladığım kadarıyla, bir okur için kitaplar “sığınma yurdu” işlevi görüyor. Yani, “hayattan kaçış” da diyebiliriz. Kitaplarla haşır neşir biri olarak senin bu konudaki görüşün nedir?

Kitaplar, somut gerçeklikten soyut gerçekliğe kaçış gibi görülse de, gerçekte düşsel bir yolculuğa çıkış yoludur. Bazı kitaplar, özgürlüğe kanat çırpan kuşlar gibi bir boyuttan bir boyuta götürür. Yazarlar ise eserleriyle tarihin tanıklığını yapar ve çoğu yazım işçileridir. Onlar ki okurlarına kötülüklerden uzak, yalıtılmış küçük bir dünyanın düşünüyü kurdururlar.

Bazı öykülerinde; kocasında bulamadığı ilgiyi, sevgiyi başka adamlarda arayan kadınların hikâyesi anlatılıyor. Örneğin; “Gökyüzüne Açılan Pencere”deki Yazgülü ve “Gülsüm’ün Esmer Gülleri” adlı çalışman. Ama bu yasak aşk hikâyelerinde vuslata ermek yok. Bu tarz bir konuyu kaleme alış sebebin nedir?

Bunun küçük bir anısı var: Bir gün mahalle kadınları, gün düzenlemişler. Aralarına beni de dahil etmek istediler. Başlangıçta buna isteksizdim. Israr ettiklerinde; “gittiğimiz evlerde her ev sahibi kadın kendi yaşam hikâyesinden bir kesit anlatması koşuluyla” kabul edebileceğimi belirttim. Kadınların geneli bunu kabul etti. O günden sonra gittiğimiz her evin sahibi bayan kendi yaşam hikâyesini sansürsüz anlatmaya başlamıştı. Bu süreç de bir yıla yakın geçen zamanda “kadın günleri” daha eğlenceli ve renkli olmaya başlamıştı. Hikâyelerin geneli o günlerde kadınlardan dinlerken, bire bir yazıp arşivlediğim hikâyelerden oluşuyor. Elbet isimler, zamanlar mekânlar aynı yazılamazdı.

Bundan sonra gerçekleştirmek istediğin kitap hayali var mı?

Kitap konusunda ileriye dönük projelerim var elbet. Ancak her şey maddiyata gelip dayanıyor. Şu an taslak hâlinde kitaplarım var. Bilgisayara yazılmayı ve hayata geçirilmeyi bekliyor. Adı: "Yayla Göç Çiçeği", "Buz Sarayının Efsaneleri", "Kayıp Şehrin Kızı" vb. Hâlen elimde birkaç proje daha var. O da, şimdilik sürpriz olsun.

Yazmak insana hangi kişilik özelliklerini kazandırıyor?

Yazmak bir tutkudur aslında. Denizlerde özgürce pupa yelken almak gibi bir şey... Okuyup yazarken yaşadığının farkına varabiliyorum ancak. Bazen de, "Boş işlerle uğraşıyorsun. Bundan ne kazanıyorsun ki?" diyenler çok oluyor elbet. Onlara; " en büyük kazanımım sağlığım ile pozitif bir ruh hali içinde oluyor" diyorum. Örneğin; en güç koşullarda olduğum zamanlarda dahi, yazma tutkusu benim için itici bir güç olurdu. Her şeye rağmen, doğal bir sıradanlığın içinde en yakınimdaki insanlara dahi hiçbir şey hissettirmeden yaşayıp yazmalıydım. İşte böyle anlarda kâğıtla kaleme sarılır, benden ötedeki benle kendi ütopyamda bazen mutlu, bazen de hüznle düşle gerçekler karmaşasında kendi gerçeğimi aramaya koyulurum.

Evdeki danayı satıp bilgisayar alma olayından bahseder misin?

Hayaller gerçek olması için vardır. Çoğu sancılı bir bekleyiş sonucu gerçekleşirler çoğu zaman. Hayallerin gerçek olması için her insanın bir ideali, hedefi olmalıdır. Benim kırk yıllık hedefim de belliydi: Yazarlık. Böylece ilköğretime giden oğlumla benim isteğimiz üzerine evdeki danayı satarak bir bilgisayar aldık. Oğlum Yusuf ilköğretimde, hem okuyor hem de bir internet kafede çalışmaya başlamıştı. O öğreniyor ve bana öğretiyordu. Kısacası Yusuf benim bilgisayar öğretmenimdir.

Değerli vaktini ayırıp, içtenlikle sorularımı yanıtladığın için teşekkür...

Ben teşekkür ediyorum. Düş ile gerçek arası iki şık arasında gidip geliyorum işte. Son olarak, Fransız yazar Paul Gruth'ın sözüyle bağlıyorum: "Her yazarın iki türlü eseri vardır; bir yazılmış, bir de yaşanmış olanı..." Bütün okura selâm ve saygılar...

İletişim: haticepekoz@hotmail.com